

1981	1983	1988	1989	1990
wprowadzenie stanu wojennego	Pokojowa Nagroda Nobla dla Lecha Wałęsy	II początek rozmów okrągłego stołu (trwały do IV) VI częściowo wolne wybory do sejmu i senatu VIII Tadeusz Mazowiecki premierem XII zmiana nazwy państwa na: Rzeczpospolita Polska		Lech Wałęsa prezydentem Polski

* Kiedy i dlaczego władze PRL zniósł stan wojenny?

Polska po stanie wojennym

Jesienią 1983 r. Lech Wałęsa, nazywany przez propagandę PRL „byłym przewodniczącym byłego związku”, otrzymał Pokojową Nagrodę Nobla. Wyróżnienie stanowiło wyraz uznania świata dla „Solidarności”, która w swych działaniach odrzucała wszelką przemoc.

Nagroda Nobla dla Wałęsy nie była ostatnią złą wiadomością dla polskich komunistów. W 1985 r. przywódcą Związku Radzieckiego został **Michaił Gorbaczow**. Zapoczątkował on reformy wewnętrzne, by ratować upadającą radziecką gospodarkę (zob. s. 211). Państwa satelickie Gorbaczow zostawił własnemu losowi.

Polscy komuniści nie mogli już liczyć na interwencję armii radzieckiej.

Tymczasem sytuacja gospodarcza państwa przedstawiała się coraz gorzej. Sklepy świeciły pustkami, rząd nie mógł uzyskać nowych kredytów na Zachodzie, a zadłużenie wzrosło do ponad 37 miliardów dolarów (1987). PRL spłacała jedynie odsetki od tej sumy, przez co dług wcale nie malał. Próby reform gospodarczych nie przyniosły efektu, dlatego władze uciekały się do kolejnych podwyżek cen. Niewiele pomogły one gospodarce, natomiast doprowadziły do protestów społecznych.

Danuta Wałęsa z synem Bogdanem po odebraniu Pokojowej Nagrody Nobla przyznanej Lechowi Wałęsie (Oslo, 1983). Sam laureat nie pojechał do Norwegii; bał się, że władze PRL nie wpuszczą go z powrotem.

Wiosną 1988 r. wybuchły strajki w dwudziestu zakładach pracy i uczelniach całego kraju. Wszystkie trwały krótko (strajk w Nowej Hucie brutalnie rozbiło ZOMO) i pozornie zakończyły się zwycięstwem władz.

Ku ich zaskoczeniu w lipcu i sierpniu 1988 r. przez Polskę przetoczyła się druga fala strajków. Najpierw stanęło kilkanaście kopalni Górnego Śląska, a potem niektóre zakłady pracy Szczecina i Gdańska. Strajkujący domagali się przede wszystkim ponownej legalizacji NSZZ „Solidarność”.

Władze miały dwa wyjścia:

- 1) wprowadzić stan wyjątkowy i stłumić strajki siłą,
- 2) porozumieć się z opozycją.

Znaczna część działaczy PZPR domagała się siłowej rozprawy ze strajkującymi. Jednak generał Jaruzelski wybrał porozumienie z opozycją, by przerzucić na nią część odpowiedzialności za rządy. Miał nadzieję, że:

- 1) uniknie ryzyka wojny domowej (nie mógł już liczyć na sowieckie czołgi),
- 2) „Solidarność” uzyska dla Polski pomoc gospodarczą Zachodu,
- 3) on i jego ekipa zachowają władzę.

Podległy Jaruzelskiemu generał Czesław Kiszczak proponował spotkanie władz z opozycją, które mogłoby „przyjąć formę okrągłego stołu”. Postawił jednak warunek: zakończenie strajków.

Lech Wałęsa zdołał przekonać strajkujących robotników do zakończenia protestu w zamian za mglistą obietnicę rozmów z władzą. Na początku września strajki dobiegły końca.

1. Omów położenie polityczne i gospodarcze PRL w 1988 r.
2. Wyjaśnij, kto i dlaczego zaproponował spotkanie władz z opozycją.

Rozmowy okrągłego stołu

W średniowiecznej legendzie o królu Arturze on i jego rycerze zasiadali przy okrągłym stole, przy którym nie było miejsc lepszych i gorszych. Polski okrągły stół miał nawiązać do tej legendy – pokazać, że rząd traktuje swoich rozmówców jak równych partnerów, a oni tak samo traktują rząd.

Rozmowy okrągłego stołu rozpoczęły się w Warszawie w lutym 1989 r. Stół wykonano specjalnie na tę okazję. Zasiadło przy nim kilkudziesięciu przedstawicieli obu stron negocjacji.

Strajk studentów Uniwersytetu Warszawskiego (maj 1988). NZS to Niezależne Zrzeszenie Studentów, które zostało zdelegalizowane w stanie wojennym.

Spotkanie przywódców państwa i „Solidarności” podczas rozmów okrągłego stołu. Trzeci od lewej siedzi Lech Wałęsa, czwarty – Wojciech Jaruzelski. Zdjęcie z marca 1989 r.

